

Prof. Dr.
Zehra ODYAKMAZ

Ümit KAYMAK

İsmail ERCAN

THEMİS

İDARİ YARGI

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM İDARENİN DENETLENMESİ

I. GENEL OLARAK	1
II. YARGI DIŐI DENETİM	2
A. İdari Denetim	2
1. Genel İdari Denetim	2
2. Özel İdari Denetim	9
B. Siyasal Denetim	17
1. Hükümetin TBMM Tarafından Denetlenmesi	17
2. Dilekçe Hakkı	18
C. Kamuoyu Denetimi	20
D. Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık)	21
1. Genel Olarak	21
2. Tarihsel Gelişimi	22
3. Kamu Denetçiliği Kurumu	22
III. YARGI DENETİMİ	26
A. Genel Olarak	26
B. Yargı Denetiminde Uygulanan Belli Bağlı Sistemler	26
1. Yargı Birliđi Sistemi	27
2. Yargı Ayrılığı Sistemi (İdari Yargı Sistemi)	27
C. Ülkemizdeki İdari Yargı Sistemi	28

İKİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI	31
A. Genel Olarak	31
B. Yasama Kısıntıları	31
1. Kavram ve Tarihsel Süreç	31
2. Pozitif Hukukta Durum	32
C. Yargı Kısıntıları	37
II. İDARİ YARGI DENETİMİNİN SINIRLARI	38
A. Genel Olarak	38
B. Bağlı Yetki - Takdir Yetkisi Ayrımı	39
1. Bađlı Yetki	39
2. Takdir Yetkisi	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ

I. GENEL İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	45
A. Danıştay	45
1. Daireler	46
2. Danıştay Genel Kurulu	52
3. İdari İşler Kurulu	52
4. İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu	53
5. İçtihatları Birleőtirme Kurulu	55
6. Başkanlar Kurulu	55

7. Başkanlık Kurulu	56
8. Yüksek Disiplin Kurulu	57
9. Disiplin Kurulu	57
B. Bölge İdare Mahkemeleri	58
C. İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	59
II. ASKERİ İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	60
A. Daireler	61
B. Daireler Kurulu	61
C. Başkanlar Kurulu	62
D. Yüksek Disiplin Kurulu	62
E. Genel Kurul	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ

I. GENEL İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ	65
A. Danıştay Personeli	65
1. Meslek Mensupları	65
2. Diğer Görevliler	68
B. Bölge İdare Mahkemesi Personeli	69
C. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Personeli	70
II. ASKERİ İDARİ YARGI PERSONELİ	71
III. YARGICIN YASAKLILIĞI (ÇEKİNMESİ) VE REDDİ	72
A. Genel Olarak	72
B. Yargıcın Yasaklılığı ile Reddinin Karşılaştırılması	73
C. Hukuk Yargılamasında Yargıcın Çekinmesi ve Reddi	73
1. Yargıcın Yasaklılığı	73
2. Yargıcın Reddi	74
D. İdari Yargılamada Çekinme ve Ret	77
1. Danıştay'da Çekinme ve Ret	77
2. Mahkemelerde Çekinme ve Ret	78
3. Çekinme ve Reddin Sonuçları	79

BEŞİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

I. GÖREV KAVRAMI	81
II. İDARİ YARGININ GÖREV ALANININ ANAYASAL DAYANAĞI SORUNU	82
III. İDARİ YARGININ GÖREV ALANINI BELİRLEYEN ÖLÇÜTLER	83
IV. İDARİ YARGININ GÖREV ALANI DIŞINDA KALAN UYUŞMAZLIKLAR	84
A. Yasama ve Yargı İşlemleri	84
B. Adli Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	85
1. Abonman Sözleşmeleri	85
2. İdari Para Cezaları	86
3. İdarenin Özel Kişilere Karşı Açtığı Davalar	92
4. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Doğan Davalar	92
5. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar	93
6. Tapu Siciliyle İlgili Davalar	94
7. Kamulaştırmadan Doğan Özel Hukuk Uyuşmazlıkları	95
8. Nüfus Kayıtlarına İlişkin Davalar	97
9. İcra ve İflâs Dairesi Görevlilerinin Kusurlarından Doğan Tazminat Davaları	98
10. Hizmet Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar	99

11. Fiili Yol	99
12. İdareye Ait Taşitlarının Yaptığı Kazalardan Doğan Uyuşmazlıklar	100
13. Vakıf Üniversitelerine İlişkin Uyuşmazlıklar	102
14. Okuma Parçası: Hukuk Muhakemeleri Kanununun 3. Maddesine İlişkin Son Durum	104
C. Askeri İdari Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	105
1. AYİM'in Görev Alanının Belirlenmesi	105
V. GÖREV VE HÜKÜM UYUŞMAZLIKLARI.....	109
A. Genel Olarak.....	109
B. Görev Uyuşmazlığı.....	112
1. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	112
2. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	119
C. Hüküm Uyuşmazlığı.....	121
1. Genel Olarak	121
2. Koşulları	122
3. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi	122
D. Uyuşmazlık Çıkarılamayacak Durumlar	122
E. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekletici Sorun Sayma	123
F. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Sonuçları	124

ALTINCI BÖLÜM İDARİ DAVALAR

I. GENEL OLARAK	125
A. Edim (= Eda) Davaları	125
B. Tespit Davaları.....	126
C. Yenilik Doğuran (İnşai) Davalar.....	126
II. İDARİ DAVA TÜRLERİ	127
III. İPTAL DAVALARI.....	128
A. Genel Olarak.....	128
B. İptal Davasının Özellikleri	128
C. İptal Davasının Konusu	130
D. İptal Davasının Ön Koşulları	133
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	133
2. Davanın Konusuna İlişkin Ön Koşullar	134
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	135
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	142
5. İptal Davasının Süresine İlişkin Ön Koşullar.....	144
6. İptal Davasının Biçimine İlişkin Ön Koşullar.....	144
E. İptal Davasının Esasa İlişkin Koşulları	144
1. YETKİ UNSURU	145
2. ŞEKİL KURALLARI	147
3. İDARİ İŞLEMİN NEDEN UNSURU.....	149
4. İDARİ İŞLEMİN KONU UNSURU	149
5. İDARİ İŞLEMİN AMAÇ UNSURU	151
F. Yürütmenin Durdurulması.....	151
1. Genel Olarak	151
2. Hukuksal Niteliği	153
3. Koşulları	154
4. Yürütmenin Durdurulması Kararlarına İtiraz	157
5. Temyiz veya İtiraz İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması	158
6. Yürütmenin Durdurulması Kararının Sonuçları	159

7. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilemeyecek Durumlar.....	160
8. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde Yürütmenin Durdurulması	160
G. İptal Davasının Sonuçları	161
1. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları	161
2. İptal Davasının Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	162
H. İptal Kararının Uygulanması	163
1. İdarenin Sorumluluğu	163
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu:	164
IV. TAM YARGI DAVALARI	164
A. Genel Olarak.....	164
B. Türleri	165
C. Tam Yargı Davasının Ön Koşulları.....	166
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	166
2. Dava Konusuna İlişkin Ön Koşullar	166
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar	167
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	167
5. Süreye İlişkin Ön Koşullar.....	168
6. Biçime İlişkin Ön Koşullar	168
D. Tam Yargı Davasının Esasına İlişkin Koşullar	168
1. Kusurlu Sorumluluk (Hizmet Kusuru)	169
2. Kusursuz Sorumluluk	170
E. Tam Yargı Davasının Sonuçları	171
1. Davanın Reddinin Sonuçları	171
2. Davanın Kabulünün Sonuçları	172
F. Tam Yargı Davasında Verilen Kararların Uygulanması	172
V. İDARİ YARGIDA YER ALMAYAN DAVA TÜRLERİ	173
A. Temyiz Davaları	173
B. Yorum Davaları	173
1. Genel Olarak	173
2. Özellikleri	174
3. Koşulları	174
4. Türleri.....	175
5. Pozitif Hukukumuzda Yorum Davasının Durumu	175
C. Tespit Davaları	176
1. Genel Olarak	176
2. Özellikleri	176
3. Koşulları	176
4. Türleri.....	176
5. Pozitif Hukukumuzda Tespit Davalarının Durumu	177

YEDİNCİ BÖLÜM

İDARİ DAVALARIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

I. İDARİ DAVALARIN AÇILMASI	179
A. Dava Dilekçesi	179
B. Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gereken Hususlar	180
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri ile Gerçek Kişilere Ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ...	180
2. Davanın Konusu	181
3. Davanın Nedenleri	182
4. Davanın Dayandığı Kanıtlar	182
5. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi.....	183

6. İstem Sonucu	183
7. Diğer Hususlar	184
8. Sonuç Olarak	184
C. Dava Dilekçesinin Verileceği Yerler	185
D. Dava Dilekçesinin Kaydı ve Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlem	187
E. Tarafların Kişilik ve Niteliğinde Değişiklik	188
F. Aynı Dilekçe ile Dava Açılabilir Durumlar	189
1. Tek Dilekçe ile Birden Çok İdari İşleme Karşı Dava Açılması	190
2. Birden Çok Kişinin Tek Dilekçe ile Dava Açması	191
II. İDARİ YARGIDA İLK İNCELEME	192
A. Genel Olarak	192
B. Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme	192
C. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlar	193
D. İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararlara Karşı Başvuru	194
III. TEBLİGAT VE CEVAP VERME	195
IV. DURUŞMA	196
A. İlk Derece Yargı Yerinde Duruşmaya Karar Verilmesi	196
1. Tarafların istemi üzerine	196
2. Yargı Yerinin Kararı Üzerine	197
B. Temyiz ve İtirazlarda Duruşmaya Karar Verilmesi	197
C. Duruşmaya İlişkin Diğer Hükümler	198

SEKİZİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGIDA GÖREV VE YETKİ

I. GÖREV	199
A. Kavram	199
B. Özellikleri	199
C. İdari Yargı Sistemimizde Yer Alan Mahkemelerin Görevleri	200
1. Danıştay'ın Yargısal Görevleri	200
2. Bölge İdare Mahkemesinin Görevleri	203
3. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Görevleri	203
II. YETKİ	204
A. Kavram	204
B. Özellikleri	205
C. Genel Yetki Kuralı	205
D. Özel Yetki Kuralları	205
1. Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki	205
2. Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetki	206
3. Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetki	206
4. Tam Yargı Davalarında Yetki	206
5. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki	207
III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK HALLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER	207

DOKUZUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA SÜRELER

I. GENEL OLARAK	211
II. DAVA SÜRELERİ	211
A. Genel Süreler	211
B. Özel Süreler	213
III. SÜRELERİN BAŞLAMASI	213

IV. SÜRELERİN HESAPLANMASI	215
A. 60 Günlük Süreler.....	217
B. 30 Günlük Süreler.....	217
C. Şubat Tebligatları.....	217
V. SÜRELERİN DURMASI.....	217
A. İlgililerin, Haklarında İdari Davaya Konu Olabilecek Bir İşlem ya da Eylemin Yapılması için İdari Makamlara Başvurması (İYUK. m. 10 Başvurusu)	218
B. Üst Makamlara Başvurma (İYUK m. 11 Başvurusu)	222
C. Bilgi Edinme Kapsamında Yapılan Başvuru	227
D. Kamu Denetçiliği Kurumuna Yapılan Başvuru.....	227
E. 2011 yılı 659 Sayılı KHK Hükümleri Kapsamında Sulh Başvurusu	228
F. 2011 yılı 663 Sayılı KHK gereğince Uzlaşma Başvurusu	228
VI. SÜRELERİN KESİLMESİ.....	229
A. Görevli Olmayan Yargı Yerlerine Başvurma	229
B. Dilekçelerin Reddi Kararından Sonraki Ek Süre.....	231
C. İdari İşlem Nedeniyle İptal ve Tam Yargı Davasının Birlikte Açılması Durumunda Tam Yargı Davasının Süresinin İşlememesi.....	231
VII. TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE	231
A. İdari İşlemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.12).....	231
B. İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.13).....	234
C. İYUK 12. ve 13. Maddelerinin Karşılaştırılması	237

ONUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA ÖZEL DURUMLAR

I. İDARİ DAVALARDA İSPAT VE KANITLARIN TESPİTİ	241
II. YARGI YERİ BELİRLENMESİ (MERCİ TAYİNİ).....	242
III. BAĞLANTILI DAVALAR	242
A. Genel Olarak.....	242
B. Koşulları.....	243
C. Bağlantı Kararının Verilmesi	243
D. Bağlantı İsteminin İlk Derece Yargı Yerince Kabul Edilmemesi Kararına İtiraz	244
IV. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İDARİ DAVALARDA YER ALMASI	244
A. Davaya Katılma	244
1. Genel Olarak	244
2. Koşulları	245
3. Usul	246
4. Sonuçları	246
5. Giderler	247
B. Davanın İhbarı (Duyurulması).....	247
1. Tanımı ve Koşulları	247
2. Usul	248
3. Sonucu	248
V. DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ	248
A. Davadan Feragat.....	248
B. Kabul	250
VI. İDARİ YARGIDA HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNUNUN UYGULANACAĞI DURUMLAR	251

ON BİRİNCİ BÖLÜM
İDARİ YARGIDA KANUN YOLLARI (KARARLARA KARŞI
BAŞVURU YOLLARI)

I. GENEL OLARAK	253
II. KANUN YOLLARININ AMACI	253
III. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ	254
IV. KANUN YOLLARINA BAŞVURULAMAYACAK KARARLAR	254
V. KARARLARA KARŞI KANUN YOLLARI DIŞINDA DİĞER BAŞVURU YOLLARI	254
A. “Kararın Açıklanması veya Aykırılıkların Giderilmesi” ve “Yanlışlıkların Düzeltilmesi” Yolları	254
1. Açıklama veya Aykırılıkların Giderilmesi	255
2. Yanlışlıkların Düzeltilmesi	256
B. Kanun Yolu Niteliği Taşımayan Özel İtiraz Yolu	257
VI. OLAĞAN KANUN YOLLARI	257
A. İtiraz	257
1. Genel Olarak	257
2. İtiraz Mercii	258
3. İtirazın Konusu Olan Kararlar	258
4. İtiraz Süresi	260
5. İtiraz Yöntemi ve İtiraz Dilekçesinin İncelenmesi	260
6. İtirazın İncelenmesi ve İtiraz Üzerine Verilen Kararlar	261
B. Temyiz	262
1. Temyiz Mercii	262
2. Temyiz İstemi	263
3. Temyizin Konusu Olan Kararlar	263
4. Temyiz Edilemeyecek Olan Kararlar	264
5. Temyiz Süresi	264
6. Temyiz Yöntemi ve Temyiz Dilekçesinin İncelenmesi	265
7. Temyiz İncelemesi	266
8. Temyiz Nedenleri	267
9. Temyiz İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar	267
10. Temyizden Vazgeçme	268
11. Kanun Yollarında (Temyiz ve İtiraz Yolunda) Yürütmenin Durdurulması İstemi	269
C. Kararın Düzeltilmesi	270
VII. OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI	272
A. Kanun Yararına Bozma	272
B. Yargılamanın Yenilenmesi	273
1. Koşulları	273
2. Yargılamanın Yenilenmesi İsteminin İnceleneceği Yer ve Usulü	275
VIII. ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNDE KANUN YOLLARI	275
A. Genel Olarak	275
B. Olağan Kanun Yolu: Kararın Düzeltilmesi	276
C. Olağanüstü Kanun Yolu: Yargılamanın Yenilenmesi	276
ÇÖZÜMLÜ ÇIKMIŞ SORULAR	279

İDARİ YARGI TEMEL KANUNLARI

DANIŞTAY KANUNU	403
-----------------------	-----

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN	431
İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU·	440
ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU	465